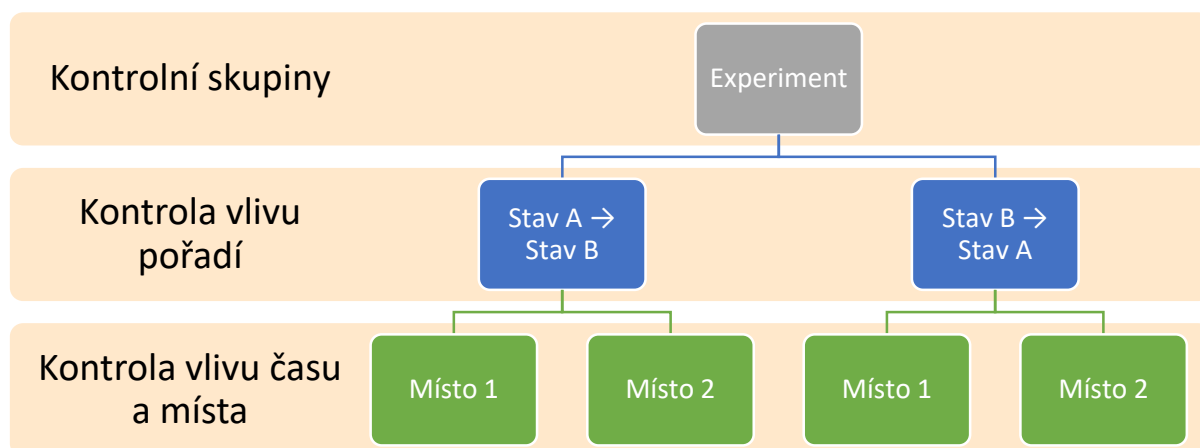

Experiment

Metodou typickou spíše pro přírodní vědy je **experiment**. Jedná se o určitý druh observace, kdy s některými proměnnými je manipulováno, aby byl zjištěn jejich vliv na jiné proměnné. Aktivní manipulací s výchozími podmínkami experimentu se pokoušíme odhalit, zda se změní výsledný stav a jakým způsobem. V humánní geografii se při vyhodnocování experimentu používá obvykle observace, případně dotazování, pokud výsledný stav ovlivňuje subjektivní vnímání určitého fenoménu. Podoba experimentu může být velmi různá – od změny prostorového uspořádání veřejného prostoru na náměstí či rušné křižovatce, přes experimentování s různými formami propagace regionu, až po různé kvalitativní experimenty na pomezí geografie a sociologie.

Experiment nejčastěji konstruujeme tak, aby bylo možné jej kvantitativně vyhodnotit. Pokud je tedy např. předmětem výzkumu veřejný prostor v určité části města, je potřeba před provedením aktivní manipulace mít naměřený dostatek dat o klíčových proměnných předtím, než změnu provedeme. Po realizaci změny je vhodné ponechat určité přechodové období (aby se lidé se změnou seznámili a přizpůsobili se jí) a poté měřit data znovu. Tímto způsobem můžeme určit, jaký vliv na sledované proměnné tato změna měla. Experimenty přitom lze provádět jak v přirozeném prostředí (*in vivo*), tak i laboratorním či virtuálním prostředí (*in vitro*). Laboratorní či virtuální simulace je výhodná v těch případech, kdy v reálném prostředí působí řada rušivých vlivů, nebo kdy realizace experimentu v reálu je nemožná nebo příliš drahá.

Hlavní výhodou experimentu je, že nám pomáhá odhalovat **kauzální závislosti** mezi proměnnými a jejich intenzitou. K tomu, aby však náš experiment byl důvěryhodný, je však třeba vyloučit vliv pořadí a vnějších jevů. Pokud bychom tedy zrealizovali experiment, při němž by původní „stav A“ byl nahrazen změněným „stavem B“ a my jsme naměřili určitou změnu, je možné, že tuto změnu vyvolal určitý vnější vliv, o kterém nevíme, anebo pouhé pořadí (tedy že by při změně ze „stavu B“ do „stavu A“ nenastal opačný proces). Z tohoto důvodu korektní experiment by měl zahrnovat tzv. **kontrolní skupiny**, které prověřují validitu zjištění. Princip kontrolních skupin je vysvětlen na obr. 10.

Obr. 10 Princip ověření validity experimentu pomocí kontrolních skupin

Základní dělení experimentu v humánní geografii je podle povahy výzkumu – můžeme buď manipulovat s geografickou realitou a sledovat chování náhodných subjektů, nebo se naopak zaměřit na vytípané subjekty a manipulovat s konkrétními prvky geografické reality (s těmi, které daný

subjekt využívá). Další možností je, že zkoumané subjekty si vůbec nejsou vědomy toho, že jsou součástí nějakého experimentu, neboť výzkum probíhá formou hry, soutěže, akce pro veřejnost apod. Při takových příležitostech lze totiž zkoumat, jaké strategie zkoumané osoby využijí k tomu, aby vyhrály, jaká je odezva publika na změněnou formu vzdělávací exkurze apod. Specifickým typem experimentu jsou sehrané scénky, kdy ve veřejném prostoru je sehrána určitá situace sleduje se, jak na ni budou reagovat okolní lidé. Sehrané scénky jsou oblíbené v sociologii, v geografii je však jejich uplatnění spíše menší.